

SZERETET

VALLÁSOS, REF. EGYHÁZI FOLYÓIRAT

Szerkeszti és kiadja: Török Imre esperes.

M. N. MUZEUM KÖNYVTÁR

Hirlapkönyvtári

Előfizetési napló

1933/984. sz.

A Hevesnagykunsági Ref. Egyház-
megye gyülekezeti lapja. — Meg-
jelenik havonként Kisujszálláson.

Előfizetési ára: egy évre helyben
2 pengő, vidéken 2 pengő 40 fillér.
Egyes példány ára: 24 fillér.

Kisujszállás, 1933 január hó

Ujévre. Ezer nyomdai és egyéb akadály miatt csak az ujév 10-ik napján lát napvilágot kis ujságom. Jókivánat, áldás sohse késvén: áldott ujesztendőt kívánok én minden kedves olvasóimnak! Áldás házaikra, szeretteikre, munkájukra, pihenésükre. Isten oltalmazza ez évben szegény vergődő hazánkat, a küzdő „drága Siont“, az anyaszentegyházat. S a jó Isten könyörüljön e magát tördelő, magát tépő-szakgató világon!

Roffi BORBÉLY GYÖRGY

Jász-Nagykun-Szolnok vármegye főispánja

Tiszaroff nagyközségben, a református templomtól délnek, vadgesztenyefás parkban, ott áll a sárgára meszelt öreg kúria, a „Géza ur“ egyemeletes kúriája, (roffi Borbély Géza ősnemes ur, igazi puritán, — ott lelkeskedésem idején a roffi szent ekklezsia főkurátora, mostmár a családi temető portolójaként lakója!) A nagykert vadgesztenyéi alatt 1848–49 után Szász Károly költő-püspök üldögélt egykor, uri nagy társaság közepette. Beszéltek a haza sorsáról. Nemes szent érzésekkel komolyan, lelkesen. Nem úgy, mint ma beszélünk. Szász Károly püspök írta azután a Borbély család egyik korán elhunyt tagjának síremlékére a sokónk által ismert építésumot:

Bányász a kincsért földbe mégyen,
Mi kincsünket elástuk mélyen.
Miatta most nem alhatunk,
Dírrasztó mécsünk: bánatunk.

Az előtt úgy jó 50 évvel meg, hogy a püspök, mint menekült magyar, ott járt, — Csokonai vitéz Mihály volt ott Roffon legációban. Az öreg granárium falába be is van építve a palatábla, amelyre rávésték a poéta-légátus ékes versezetét.

Hajh ősi ház, gyönyörű ősi ház, mi minden drága történetnek lehettek tanúi a

falaid! Mikor még Kegyes uram volt a pap és forgató vala a bibliát! Mikor később a Toldi erejű Tóth Miklós hirdette mélyen zengő szavával az Igét. Meg még abban az időben is, mikor az szegén Török Imre oda-kerültlelkésznek, 24 és fél esztendőskorában.

Sok drága történet — sok szomorú történet is!

A legszomorúbb mégis az volt, mikor az 1890-es évek vége felé a nagyasszonyt temettük: roffi Borbély Gézáné — Szatmáry-Király Etelkát. Elfaesarodott a szivünk. Nem tudtunk akkor egyebet tenni, csak sírni. Nehéz érekeposóját az igazi magyar nagyasszonynak Pestről hozták haza. Üvegfedélen át megnéztük még egyszer koporsójában, aztán a koporsó lábánál — szép ezüst tál fölött ezüst kanecsból megkereszteltem az ujszülött kis leányt, Jolánkát (most Polgár Józsefné, Törökszentmiklóson), valósággal a könnyeinkkel kereszteltem meg; hiszen az édesanya az életével váltotta meg az ujszülött kis leánya életét... azután, megemelték a nehéz koporsót, kivitték-kitették az udvarra, a kúria elébe és zokogtuk inkább, mint énekeltük:

„Az embereket te meg hagyod halni.“ ...

ha meg nem ujulok engedelmesebb, alázatosabb gyermekeddé, — mennyei édes Atyám!

6. Az első péntek ez új évben. Szenvedések emléknepje ez örökkéig. Az én Megváltóm egy ilyen napon hordta nehéz keresztjét. Ha ez esztendőben, bölcs és jó Atyám, tetszésedből sokat kellene szenvednem: segíts elviselnem, taníts megnyugodnom.

7. Szombat, mely szó azt jelenti: nyugalom. Vajjon lesz-e nyugalma, békesége lelkemnek e beállott ujesztendőben? Óh add Atyám, hogy lelkem megtalálja elpihenését Tebenned.

8. Szent napod rám derült, óh imálandó Isten! Az én idvezítő Krisztusom feltámadásához vezeti minden ilyen szent nap a gondolatomat és érzéseimet. Ő feltámadott, sírból szabadult: támassz fel, szabadíts meg engem is, Ő érette, életnek Ura, erős Istenem! minden szomorúságból, gondból, lekötöző igából; majd egyszer halálomból is.

9. A hétköznapok gondját felveszem, szent segedelmedet kérve, óh minden erőnek Kutfeje! Küzdelmemet, gondjaimat lásd meg, hulló verejtékemet számláld. És áldj meg, hogy ne hiába küzdjek.

10. Haladok utamon Feléd, én életnek célja, Istenem! Utaim Uram! mutasd meg. Mert hiába mulnak napjaim, ha Feléd nem közeledem azok folyásában. Jaj nekem, ha haladok, de nem Feléd, hanem kárhozatom felé.

11. Napjainkhoz napokat toldó Isten! imé egy új napra virasztottál. Nyugalmat az éjszakában Te adtad; munkám folytatásához az erőt, s munkámra az áldást Tőled kérem imádságomban. Ne légy távol tőlem ezutánra sem, se éjjel, se nappal.

12. Téli nap, ezer gond. Uram, segíts, hogy elbirjuk a tél gondjait. Pedig az én sorsomnál még nehezebb sors is lehet, van is. Könyörülő Szeretet, könyörülj azokon, akiknek nehéz a sorsuk, fáj a szivük, hull a könnyük, szenvednek. Könyörülj!

13. Én minden ily napon gyötrelmeldre gondolok, Megváltóm! S az emberi bűnre, mely Ellened feltámadt és halálra vitt. Nekem is van bűnöm. Óh vedd el bűnömet, örök Tisztaság! mert a bűnös boldog nem lehet. A boldogság pedig a legfőbb jó! Ezt add nekem, örökké boldog Isten!

14. Egy hét telik el a mával megint, életemből, örök Isten! Éltem végéhez is kö-

zeledem minden nappal, minden héttel; de a tél nehéz gondú napjai is telnek-mulnak. Hozd hamar a tavaszt, reménység Istene! — Éltem végét pedig, amikor akarod. Készülök. Segíts!

15. Szent nap: Uram! Házadba sietek. Erősíteni hitemet, mert mindenképpen lehetséges annak, aki hiszen. Fogadj Uristen! engem a Te Házadban s add meg ott nekem, amit a világ el ragadoz tőlem, békességemet.

16. Küzd minden ember, kivált e szörnyű nehéz télben. Küzdök és is. Érzem gyenge voltomat, de Te Uram erős Istenem vagy. Óh ajándékozd nekem azt a bizonyosságot, hogy Te mindig közel vagy énhozzám; s hogy, bár én földi gyarló vagyok, mennyei erők vesznek körül engem.

17. Sokan fáztak az elmúlt éjszakában, hideg hajlékban, kemény takaratlan nyughelyen. Tán arcukhoz is fagyott az inségsajtolt könnny. Óh én Istenem! légy áldott, hogy én enyhe hajlékban pihenhettem s ébredhettem fel. Ki az éjszakában felettem öröködtél, légy velem a nappal küzdelmeim között is. Velem és minden gyermekeddel.

18. Tél ködein, fellegein átragyog a Te kegyelmed, mennyei Atyám! Tél hidegében-fagyában érzem nagy szereteted melegét. Óh hadd ezt éreznem ma is s hadd érezze minden embertestvérem!

19. Ezer fajtáját a szörnyű küzdelemnek látom-hallom magam körül, óh minden sors Ura, jó Isten! — Segítsd a küzködőket. Nékem is állj jobb kezem felől, akkor könnyű lesz a küzdelem és nem lesz hiábavaló.

20. Uram, ne kísérts feljebb, csak amint elszenvedhetem. Idvezítőm sóhajtotta egykor e szavakat azon a szörnyű pénteken. Sóhajtják ezt ma is sokan e gondteljes időkben. Könyörülő Isten, ne kísérts se engem, se mást feljebb az elszenvedhetőnél. Szabadító Isten, szabadíts meg minket.

21. A hét vége, adjad Atyám, hogy ne mulandóságomra, hanem Tehozzád közeledésemre emlékeztessen engem. Légy áldott egész heti áldásaidért. Áldj továbbra is, áldj meg ma is, engem, szeretteimet s minden embereket.

22. Szívemet felemelem Hozzád e szent napon, hogy gyógyítsd azt, töltsd meg új reménnyel, új étellel. Ne engedj Istenem! meglankadnom tiszteletedben, megfáradnom az imádkozásban. Hallgatom a harangszót,

hallgatom szívem verését és sietek Házadba, mert vágyom Hozzád, mindeneknek Atyja!

23. Mondjad nekem, Atyám, Istenem e hétnek kezdetében, mondjad, hadd értsem, hogy gyermeked vagyok. Hadd értenem, hogy előbb elfelejtkezhetik az édesanya, az édesapa az ő gyermekéről, mint Te énrólam.

24. Mint téli fák odakünn, sivarak, szomorúak: mennyi szomorú, mindentől megfosztott szív van a világon. Ne tégy engem ilyené, Mindenható! s kik ilyenek, azokat boldogítsd. Értük is imádkozom.

25. Ha eddig hálátlan, hűtelen lettem volna Hozzád, én hűséges Gondviselőm! tégy Szentlelkeddel hivebbé s háládatossá. Mindent Tőled vettem, mindenem a Te áldásod. Óh fordítsd Temagadhoz hűségre és hálára az én gyarló lelkemet.

26. Amint telnek napjaim, megyek-é előre a jóban? ezt kérdi a lelkem ismerete e reggelen is. Vajha igennel felelhetnék, menynevei jó Atyám. Pedig sohase tudhatom, nem utolsó napom-é, amelyre felvirradok. Segíts, hogy jobbuljak, tökéletesedjem ma is. És tarts meg, Istenem, hogy legyen még időm az örökéletre való készülethez.

27. Krisztus Jézusom! Én Megváltóm! Könnyet s vért ontottál egykor értem is egy

A szeretet cselekedetei

Nálunk Kisújszálláson az a helyi rendtartás, hogy ó-esztendő utolsó napjának délestéjén a templomban felolvassuk mindazok neveit, akik az ó-év folyamán az egyház céljaira bár, vagy más nemes célra – de az egyház lelkészei, vagy általában belhivatalnokai útján – jó adományokat adtak. Ilyenkor ugyanis nagyon sokan szoktak lenni az Istenházában, sokan hallgatják hát a jócselekedetektől való ezen elszámolást. (Legutóbb ugyan már három istentiszteletet tartottunk azon a nagynapon, még esti 5 órakor is egyet – sőt még arról is volt szó, hogy éjfélkor is lehetne tartani egy negyediket! – így aztán megoszlik a nagysokaság.)

Mondok: be szoktunk számolni a kegyes adományokról. De bármennyire összeszedtem is az egyház számadásaiból, meg a saját feljegyzéseimből, naplóból pl. melyet egy negyed század óta minden napról vezetek, – nem tudtam, mert nem

ilyen napon. Hát én hullattam-e érted csak egy verejtékcseppet is? Tettem-e egyetlen lépést? S a Te kicsinyeidnek adtam-e csak egy fillért is, csak egy falat kenyeret is? Oh taníts szeretetre!

28. A hét utolsó napja. Már ilyenkor, a Te szent napod előtt, szent Isten! mintha nem is a téli zuzmarás, hideg levegőt, de az örökkévalóság levegőjét szívnam. Készülök a holnaphoz; hadd készüljek az Örökkévalósághoz is: segíts Istenem!

29. Uristen! Szenteknek Szente! Szent napodon buzgón imádlak. Ne engedd, hogy lelkem szárnyaira ránehezkedjék s azokat lefogja az élet ezer súlyos gondja. Hadd szárnyaljon fel énekem, imám szabadon szent Szined elébe.

30. A holnappal már elmulik az esztendő első hónapja. Visszanézek, hogyan töltöttem el? Használtam-é magamnak s s egyebeknek? Vagy ártottam tán? Istenem, bocsáss meg, ha ártottam és segíts, hogy ezután használhassak.

31. Minden napra kiharancsoltad a szükségeseket, testem s lelkem számára egyaránt. Kenyeremet s békességet. Megőrizted javaimat s szeretteimet. Áldalak hű Gondviselőm, édes jó menynevei Atyám! Ámen.

is lehetett mindent előszámlálni. Mert – és ez, azt hiszem, nemcsak Kisújszálláson volt így e nagyon nehéz esztendőben, hanem mindenütt is, annyiféle és oly sok volt a jó adomány, hogy összeszakadt volna a délutáni meg az esteli istentiszteletünk, ha névszerint felolvastam volna minden jóttevőt s az apró részletekig minden adományt. Összefoglaltam hát a legtöbbjét az adakozás célja szerint, s úgy terjesztetem a gyülekezet elé, megköszönve az adakozók jóságát is, de minden fölött az Istennek adván hálát, ki Szentlelke által munkálkodott a szivekben, s azokat „jó kincsek” előhozására indította.

Sok adomány érkezett persze szegényeink részére. A perselypénzek közül a vasárnap délutáni mindig az övék. Az egyházi pénztárból utaljuk ki aztán ezeket mint pillanatnyi segélyeket. Azért is kérem szépen azokat, kik a szegényeken segíteni kívánnak, hogy vasárnap esténként bővebben is adakozzanak a persely tisztességére (Amerikában, meg Angliában azt láttam, hogy

egyik vasárnapon minden templomban volt hívő egy üres levélborítékot kap a kezébe kijövetelkor a templom ajtajánál, amelyre ennyi van rányomtatva N. N. (ide írja ő maga a nevét) adománya a szegények, vagy a templom, vagy valamely más nemes cél érdekében. Ebbe beleteszi kiki a maga adományát, a borítékot leragasztja s a következő vasárnapon leteszi az Urasztalára. Ezeket a borítékokat még az istentisztelet alatt felbontja egy bizottság s ugyanazon istentisztelet végén imádság és áldáskivánatok közben fel is olvassák az adakozó nevét és adományát. Ha valaki névtelenül akar maradni: nem írja oda a nevét. Még azt is megsughatom, hogy rézpénzt nem illik adni ilyen célra s minket is figyelmeztettek odakünn, hogy habár a legkisebbet is, de ezüst pénzt szánjunk Isten dicsőségére)

Nem olvastam fel ó-év utolsó napján, de most ide jegyzem, hogy Klein S. fakeskedő 30 esomó tűzifát (20–20 kgr.) ajánlott fel a fázó szegényeknek. Vatai Eszter Keresztyén asszony Szolnokból 5 p-t küldött elszegényedett öregek javára (2 p-t ebből a menháza küldtem ki egy öreg házaspárnak, 2-t odaadtam egy jó énekes öreg embernek, egy p-t pedig az utcaajtóban osztottam el két szegény anya között) Jött Kalács, Kengér is Karácsony ünnepére a lelkészlakokra, elosztottuk a kérvő szegényeknek. Volt ki egy-egy darab ruhát küldött fázók=didergők betakarítására. – Az Urasztalára sohase kellett egyházköltségén venni Kengeret, bort se igen mert (adott a Koronakeret egyik áldottlelkű birtokosa, vagy egyik=másik borkimérő Olvasókör) A szegény iskolás gyermekek részére a nemes város adott egy pár száz cipőt; ebédeltetésükre sok jó adományt gyűjtött fáradhatatlan lelkészársam. A diakónusi és diakonisszai intézmény fentartására (nálunk van mindakettő s áldásosan működnek egyfelől az ifjuemberek lelkigondozása, másfelől a betegek vigasztalása s az eltévelyedettek megtérítése terén) megajánlásunk szerint áldoztunk pénzben és természetbeliekben. A Keresztyén Ifjusági Egylet, Nőegylet, s az Anya és Csecsemővédő jótékony egyesület, ha mind felsorolnánk a jótékonykodók neveit s adományaikat – Istennek hála! – igen hosszú litánia lenne. Mindezekon kívül az iskolák (kivált a gimnázium) is elő tudnák sorolni a javokra érkezett

adományokat. Keletkeznek t. i. időnként alapítványok (Az Izv. Nőegylet is adott ilyen végre 100 p-t.) Néhaivaló Szücs Lukács presbyter adományának kamatain is most osztozott a két pap először ez esztendőben: 300 p-nek a kamatján. Legyen áldott az érdemes ember a sírjában is! – Még mindezekon kívül pedig, nekünk is van, más családnak is, egy-egy szegénye, árvája, vagy öregje, akiket úgy-ahogy telik tőlünk, ha szűkösebben is, mint a jóvilágban, eldédelgetünk. A legátus=diák se panaszkodhatik, mert a hivek áldozatkész jóságából, meg a város és egyház együttes jóakaratából kerül egy-egy szép fekete papi kantusra való. Egyházunk a legjobb legációk egyiké: szeniorjávó hely. – A cserkészeinket is el látjuk sátorral, mivel!... Van már a fiainknak ebből vagy 8. No majd a világ jamboreen (dsamböri) meg is mutatják a nyáron, hogy ki, mi az a magyar cserkész. De szép is lesz: 25.000 vagy mennyi cserkész együtt a széles világ, a Kerekföld minden részéből. „Jó munkát, cserkészek!”

A legnagyobb jótékonytságot pedig egy kedves halottunkról való emlékezésben írom meg.

Mindezért pedig egyedül Istené legyen a dicsőség!

Ugy látszik a fentiekből, hogy előre megy a világ a jóban. Ám írok egy másik cikkeeskét még; abból valahogy más látszik.

Rosszabbodik a világ sora...

Nem azt akarom vizsgálni, hogy napról napra kevesebb a pénzünk, s több a gondunk. Ezt tudja s beszél ma már mindenki Kisujszállástól Nyujorkig. Hanem! Épenhogy Nyujorkról jut eszembe, hogy egy embertársunk, akinek leányát eskettem pár hete a templomban, aki erre az ünnepre tán 23 esztendei távollét után hazakövetkezett a nagy Amerikából, azt mondja, hogy de nagy baj van ám odaát, tul az Óceánon. Nem a dollár ritkább volta, meg hogy Ford ur nem olyan sürjen eregeti már gyáraiból az autókat, nem mint valaha, minden öt percben egy új autót! s Klívlendben is gyengébben forog a világ kereke; hanem: megrendül az emberekben a régi hit.

Ez a jó embertársunk, ki különben becsületes katolikus ember, szörnyen pana-

szol a nagy vallástalanság miatt... odakivül. (kerül az idebenn is... Csak még most egyelőre nem mondok példákat; Mexikóban (ők odakünn Mejikónak mondják) meleg van az igaz keresztyénekre — jelentgeti ezt sokszor a római egyház legfőbb papja. Nem azért van pedig meleg, mert ott az egyenlítőhöz közeli tájakon ez úgy szokott lenni, hanem mert az állam lefoglaltatja az egyházi javakat s a papokat, barátokat — (szegényeket) — küldi arra, amerre az ég szőke. Még rosszabb a sor Spanyolországban ezidőszerint, ahol a sötétségből hirtelen világosságra nyílt szemek valósággal elvakultak s vakságukban borzasztó dolgokat mivelnek, minden szent dolgon vakon áttaposnak. Olvasom pl. hogy az állam adót vetett a harangoztatásra, és... és... betiltotta a temetéseken való sirást. Senki ne sirassa halottját!... Hogy Oroszországban mi van, azt nem tudom leírni, a borzadálytól kihullana a toll is kezemből.

Ellenben mint meg is dicsértem a templomban nyilvánosan, itt is megdicsérem, közelebbről az énnépemet, hogy adventben, főként a karácsonyelőtti héten (minden reggel imás istenitisztelet, este 5-kor pedig mindennap igehirdetéssel!) — szent karácsony ünnepében, ó-évben, újévben — ezrek és ezrek áldottuk az Istent az Ő Krisztusban hozzánk megjelent szerelméért s hűséges gondviseléséért, melynek nincs szünete és határa mirajtunk.

Én nem is féltem a józan gondolkozásu magyar népet, az én kedves fajtámat. Tud ez választani — nem spanyol ez, se nem mejikói! — tud választani jó és gonosz között s tudja buzgó imában kérni az Istent: Mi Atyánk! szabadíts meg minket a gonosztól!

Néhai Pardi Jolán emléke

Még a mult esztendő vége felé (nov. 22.) pihent el az a sokat szenvedett, nemes gondolkozásu lény, akinek neve e föld szerint: Pardi Jolán volt. 34 éves korában hunyt el szivbajban. Az érző szivek, a sok lelki szenvedést látottak betegsége ez. Édesatyja Pardi Lajos pénztárnok volt, régebben elköltözött az élők rendéből, édesanyja — hajh! nagyon szomorú édesanyja, ki nem is akarja elhagyni azt a gyászos szobát, hol az ő drága kincse szenvedett; Szoboszlai Eszter.

Ennyit életrajzi adataiból!

Jelleméről, érzületéről sok szépet és jót írhatnék, de minden írásnál többet beszélnek bibliái, zsoltáros könyvei, amelyek utána emlékeként maradtak.

Beszél szive nemességéről végrendelkezése. A temérdek gonddal küzdő helybeli

ref. egyház javára 15 holdnál valahány kvadrát öllel többecske földet hagyott. Ráfér szégyen ekklezsiára, mert 230 ezer pengő körül az adóssága; a befizetetlen egyházi adóhátralék is kitesz félannyit (mostanában törlöttünk vagy 30 ezer pengőt!)

NÉHAI PARDI JOLÁN

Az Isten felírta örök könyvébe Pardi Jolánka szép cselekedeteit, felmentek azok Isten elébe és bizonyoságot tesznek őmellette. Azóta elvette örök jutalmát.

Emlékét bejegyezzük egyházunk Aranykönyvébe is!

Szomorú lelkü édesanyját, szeretteit Isten vigasztalja!

Hajdu János

turkevei nagybirtokos, presbyter emlékezete

1925 december 9-én volt, a temetése a Mezőturon elhunyt kiváló embernek (kir. közjegyző volt; — kormányzó urunknak is bizalmas kedves embere) — néhai Hajdu Józsefnek. S ime most a testvére utánament: Hajdu János. Nagy eset volt e gyásztörténet Turkevében. Az a három-négy tagu uri gárda, nemes lelkek mind! — de kár, hogy elfogy lassanként: Dr. Tóth János kegyelmes ur ott pihen a Kerepesi temető sírboltjában, Dr. Nánássy Endre a kevi temetőn, most elment Hajdu János is, — a még élőket Isten tartsa és oltalmazza: Dr. Végh Sándor, egyházmegyénknek 40 év óta jegyzője (a világon sincs hozzá hasonló érészben!) és Dr. Kuszka István volt főispánunk, most országos főrend.

A boldogult uri ember Budapesten halt meg, Keviben kísérték végső nyugalomra, a mult esztendő december 8-ik napján.

Szerettei áldják emlékét, mert halálában is nagyjót tett velünk!

A turkevei egyház hű presbyterét gyászolja.